

Thema's voor nieuwe onderzoeksonderwerpen

Thema 1 Participatiewet

De Participatiewet is een regeling voor werk en inkomen en iedereen die (gedeeltelijk) kan werken. Deze wet regelt de ondersteuning van mensen bij het vinden van (aangepast) werk en het krijgen van een inkomen. De doelgroepen van de Participatiewet zijn:

- Mensen die bijstand krijgen of een andere vorm van inkomensvoorziening;
- Jonggehandicapten met arbeidsvermogen;
- Mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen die ondersteuning nodig hebben bij het vinden en houden van werk en alleen onder aangepaste omstandigheden kunnen werken;
- Niet uitkeringsgerechtigden.

De Participatiewet in de gemeente Neder-Betuwe

De gemeente Neder-Betuwe heeft in haar begroting 2020 en meerjarenbegroting 2021 - 2023 de volgende beleidspunten opgenomen over de Participatiewet:

- Monitoren van de uitvoering van de Participatiewet door de gemeente Buren met als bijzondere aandachtspunten:
 - verloop aantal bijstandsgerechtigden, in- en uitstroom en aantal lopende re- integratie-trajecten;
 - elke bijstandsgerechtigde dient een plan van aanpak te krijgen, waarin de participatiemogelijkheden en benodigde acties zijn benoemd;
 - in samenwerking met Stichting Welzijn Rivierstroom zoeken naar vrijwilligersplekken.
- Volgen van de aangekondigde wijziging van de Participatiewet per 1 juli 2020 om ondernemers te stimuleren werkloze inwoners (al dan niet met arbeidsbeperking) van werk te voorzien.
- Deelname aan projecten van het Regionaal Werkbedrijf - Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt Rivierenland (RW - POA Rivierenland) die de route naar werk moeten verkorten.
- Anticiperen op de komende wetswijziging inburgering door het aanbieden van (taal)ondersteuning aan de huidige groep statushouders.¹

¹ Gemeente Neder-Betuwe, begroting 2020 en meerjarenbegroting 2021 - 2023, pagina 51

Eindevaluatie van de Participatiewet

Inmiddels bestaat de wet vijf jaar. Op verzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) de werking van de Participatiewet geëvalueerd. Op 19 november 2019 publiceerde het SCP het rapport 'Eindevaluatie van de Participatiewet'. De aandachtspunten in het rapport zijn interessant voor de rekenkamer Neder-Betuwe om rekening mee te houden bij mogelijk toekomstig rekenkameronderzoek.

Invalshoeken voor een rekenkameronderzoek

Omdat de Participatiewet verschillende doelgroepen met elk hun eigen aanpak voor ogen heeft, is het van belang om focus aan te brengen in een rekenkameronderzoek. De volgende invalshoeken zijn mogelijk:

- Rol en sturingsmogelijkheden gemeenteraad: de informatievoorziening aan de gemeenteraad en de sturingsmogelijkheden van de gemeenteraad;
- Organisatieniveau: de doelmatigheid en doeltreffendheid van de samenwerking met de gemeente Buren en dit in vergelijking met doelmatigheid en doeltreffendheid van Werkzaam Rivierland;
- Uitvoering van de wet: in hoeverre (een deel van) de Participatiewet doelmatig en doeltreffend wordt uitgevoerd;
- Handhaving van de wet: de opsporing en handhaving van fraude door inwoners die gebruik maken van uitkering op grond van de Participatiewet.

Thema 2 Sturen op gemeentelijke uitgaven

In het gesprek met het presidium is de vraag gesteld hoe structurele zaken financieel zijn gedekt. In het gesprek ontstond de indruk dat structurele zaken te vaak worden gedekt met incidentele middelen. Nu is naleving van in- en externe wet- en regelgeving (ook omvattende de financiële rechtmatigheid) door de raad opgedragen aan de accountant. In een onderzoek naar de naleving wat die incidentele en structurele meevallers dan zijn, zijn we daarom terughoudend. Het kader voor de informatievoorziening wordt gesteld in de wetgeving (artikel 19 van het Besluit Begroting en Verantwoording).

Aangezien de kaders waarmee de wet de raad faciliteert, helder zijn, kan object van onderzoek wel zijn of en hoe de raad geïnformeerd wordt. En of de raad hierbij niet alleen wordt geïnformeerd over de incidentele en structurele tegenvallers maar ook de meevallers. In ons gesprek tasten we graag af of het hier om een informatiekwestie gaat of dat er een ander soort verdieping gewenst is. Hierbij valt te denken aan de vraag of de informatievoorziening adequaat genoeg is om u als raad te ondersteunen bij de afwegingen over die tegenvallers en meevallers.

Thema 3 Toezicht en handhaving in het ruimtelijk domein

Het gemeentebestuur is verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van veel wet- en regelgeving. Faalt toezicht en handhaving (vuurwerkramp in Enschede, Chemie-Pack in Moerdijk) dan leidt dat tot maatschappelijke en politieke onrust.

Toezicht is het geheel aan handelingen dat erop gericht is de naleving van rechtsregels te bevorderen of een eind te maken aan overtreding daarvan. Toezicht kan preventief, maar ook repressief van aard zijn. Bij preventief toezicht kan worden gedacht aan voorlichting en communicatie. Repressief toezicht is gericht op het signaleren van gedrag dat in strijd is met wet- en regelgeving. Daarnaast kan toezicht objectgericht (bijvoorbeeld een bepaalde inrichting), subjectgericht (bijvoorbeeld een bepaalde persoon) en surveillancegericht (algemene aanwezigheid) zijn. Afhankelijk van het onderwerp, kan het toezicht dus op maat ingezet worden. Handhaving is het vervolg op toezicht. Het is de reactie op geconstateerde overtredingen en gaat over het sanctioneren van gedrag dat niet normconform is.

De ruimte in Nederland is schaars. Het rijk, provincies en gemeenten hebben een verantwoordelijkheid in het opstellen van plannen om de ruimte te verdelen en gebieden aan te wijzen voor bepaalde bestemmingen. Het rijk geeft het juridisch kader voor de bevoegdheden van gemeenten op het gebied van het ruimtelijk domein, bijvoorbeeld met de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)². In 2021 zullen de Wro en Wabo vervangen worden door de Omgevingswet. Met de Omgevingswet worden de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigd en samengevoegd. Op deze wijze wordt het bijvoorbeeld makkelijker om bouwprojecten te starten.

In dit onderzoek richt de rekenkamercommissie zich op toezicht en handhaving *na* vergunningverlening in het ruimtelijk domein: het gaat dus niet om het verlenen van de vergunning zelf. We focussen ons op de Wabo. Nog specifiekier richten we ons op het toezicht en handhaving met betrekking tot verleende ruimtelijke vergunningen.

Niet alle regels kunnen (met dezelfde intensiteit) worden gehandhaafd. Gemeenten (en handhavingpartners) beschikken immers niet over een oneindige toezichts- en handhavingcapaciteit. Daarom moeten verantwoorde keuzes worden gemaakt. In het beleid voor het ruimtelijk domein zet een gemeente uiteen welke doelen zij met toezicht en handhaving wil bereiken. In dit onderzoek nemen wij dit beleid als uitgangspunt. De doelen worden vervolgens uitgewerkt in een aantal prioriteiten voor toezicht en handhaving. Idealiter zijn de prioriteiten gebaseerd op een gedegen probleemanalyse en risico-inschatting. Er geldt hier ook beleidsruimte. De raad kan binnen de wettelijk voorgeschreven kaders accenten leggen in toezicht en handhaving. Op basis van de gedefinieerde prioriteiten kan vervolgens worden onderbouwd op welke wijze en hoe vaak er toezicht wordt gehouden en hoe vervolgens wordt gehandhaafd. Dat laatste wordt wel aangeduid als de sanctiestrategie.

In dit rekenkameronderzoek staat de volgende vraag centraal:

Welk toezichts- en handhavingsbeleid op het gebied van omgevingsvergunningen heeft de gemeente vastgesteld en wordt dit beleid doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?

Het onderzoek biedt de raad inzicht in de uitvoeringspraktijk van toezicht en handhaving op vergunningverlening ruimtelijk domein, met specifieke aandacht voor de rol van de raad ten aanzien van de ontwikkelingen in deze domeinen.

² De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is de basis voor een groot deel van de vergunningen in het domein van de fysieke leefomgeving. De Wabo maakt het mogelijk om, binnen een project, met één omgevingsvergunning verschillende activiteiten (bouw, aanleg, oprichten, gebruik) uit te voeren.

Thema 4 Grip op verbonden partijen

Gemeenten werken meer en meer samen om de taken die de gemeente heeft zo goed mogelijk uit te voeren. De reden om samenwerking te zoeken verschilt sterk. Het kan bijvoorbeeld gaan om schaalvoordelen, (boven)regionaal beleid uit te voeren, om geld te besparen of de slagkracht te vergoten. Geregeld ontstaat er discussie over samenwerking, omdat de beoogde financiële besparingen tegenvallen of dat er met samenwerking toch niet wordt bereikt wat was beoogd. Ook de mate van invloed of sturing neemt met samenwerking af. Samenwerkingsverbanden, verbonden partijen, staan doorgaans op (wat) grotere afstand van zowel het college als de raad, al verschilt de afstand per samenwerkingspartner(s). De mate van invloed is onder meer afhankelijk van de aard van de samenwerking, het aantal deelnemers en of deze publiek- of privaatrechtelijk is geconstrueerd. Duidelijkheid over de mogelijkheden van sturing en controle is voor de gemeenteraad heel belangrijk om vinger aan de pols te houden en zowel het beleids als de budgetten te bewaken.

In dit rekenkameronderzoek staat de volgende vraag centraal:

In welke samenwerkingsverbanden participeert de gemeente Neder-Betuwe en in hoeverre heeft de gemeenteraad in zicht en grip op de verschillende samenwerkingsverbanden?

Een onderzoek naar dit onderwerp, in de vorm van een quick scan, levert de gemeenteraad meer zicht op de verschillende verbonden partijen, maar biedt ook inzicht in de mogelijkheden van de gemeenteraad om ten aanzien van verbonden partijen te sturen en te controleren.